

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1319/2025-2-11>

З. М. Комаринська, О. В. Козак

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4568-965X> – Комаринська З. М.

<https://orcid.org/0009-0002-1528-431X> – Козак О. В.

zorkom@ukr.net

РОЛЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Статтю присвячено дослідженню ролі практичної підготовки у становленні майбутніх фахівців сфери соціального забезпечення. Підкреслено, що в умовах воєнних викликів та післявоєнного відновлення України потреба у висококваліфікованих кадрах у соціальній сфері зростає у багато разів. Особливого значення набуває поєднання теоретичних знань, отриманих під час навчання у закладах вищої освіти, із практичною діяльністю у реальних соціальних інституціях, адже саме це дозволяє здобувачам вищої освіти сформувати цілісне уявлення про сучасний стан і перспективи розвитку системи соціального захисту.

Проблемою, яка стала об'єктом дослідження, є недостатній рівень готовності студентів до професійної діяльності в умовах швидких суспільних змін, зростання кількості вразливих груп населення та необхідності інтеграції інноваційних методів реабілітації і соціальної підтримки. Метою роботи є обґрунтування значення практичної підготовки у процесі професійного становлення майбутніх фахівців соціального забезпечення та визначення її впливу на формування ключових компетентностей. Для досягнення мети проаналізовано досвід проходження практики у державних органах соціального захисту, юридичних підрозділах, реабілітаційних установах та організаціях, що надають психосоціальну підтримку і виготовляють технічні засоби реабілітації.

Результати дослідження свідчать, що практика є не лише етапом закріплення знань, але й чинником формування професійної ідентичності майбутніх соціальних працівників. Вона сприяє їхній соціалізації, формує готовність до відповідальної діяльності та підвищує здатність адаптуватися до суспільних викликів. Крім того, практика дозволяє студентам оцінити реальні механізми функціонування соціальної політики та сприяти її вдосконаленню через нові підходи та ініціативи.

Наукова новизна полягає у комплексному аналізі значення практичної підготовки студентів спеціальності «Соціальне забезпечення» саме в умовах воєнного стану в Україні. Показано, що вона має не лише освітньо-професійне, але і суспільно-стратегічне значення, оскільки сприяє підготовці кадрів, здатних забезпечувати ефективну роботу соціальної сфери, впроваджувати інноваційні методики реабілітації, розширювати спектр послуг та підвищувати рівень соціальної інтеграції населення.

Ключові слова: практична підготовка, соціальне забезпечення, професійна ідентичність, компетентності, студенти, соціальна політика, реабілітація, соціальна адаптація, воєнний стан.

Z. M. Komarynska, O. W. Kozak

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

THE ROLE OF PRACTICAL TRAINING IN THE DEVELOPMENT OF FUTURE SOCIAL SECURITY PROFESSIONALS

The article is devoted to the study of the role of practical training in the formation of future specialists in the field of social security. It is emphasized that in the conditions of military challenges and post-war

reconstruction of Ukraine, the need for highly qualified personnel in the social sphere has increased many times. Of particular importance is the combination of theoretical knowledge obtained during studies in higher education institutions with practical activities in real social institutions, because this is what allows higher education students to form a holistic idea of the current state and prospects for the development of the social protection system.

The problem that became the object of the study is the insufficient level of readiness of students for professional activity in conditions of rapid social changes, the growth of the number of vulnerable groups of the population and the need to integrate innovative methods of rehabilitation and social support. The purpose of the work is to substantiate the importance of practical training in the process of professional formation of future specialists in social security and determine its impact on the formation of key competencies. To achieve the goal, the experience of completing internships in state social protection agencies, legal departments, rehabilitation institutions and organizations that provide psychosocial support and produce technical means of rehabilitation was analyzed.

The results of the study indicate that internships are not only a stage of consolidating knowledge, but also a factor in the formation of the professional identity of future social workers. They contribute to their socialization, form readiness for responsible activity and increase the ability to adapt to social challenges. In addition, internships allow students to assess the real mechanisms of the functioning of social policy and contribute to its improvement through new approaches and initiatives.

The scientific novelty lies in the comprehensive analysis of the importance of practical training of students in the specialty "Social Security" precisely in wartime conditions. It is shown that it has not only educational and professional, but also social and strategic significance, as it contributes to the training of personnel capable of ensuring the effective work of the social sphere, implementing innovative rehabilitation methods, expanding the range of services and increasing the level of social integration of the population.

Key words: practical training, social security, professional identity, competencies, students, social policy, rehabilitation, social adaptation, wartime.

Постановка проблеми. Сучасна система соціального забезпечення України переживає період значних трансформацій, що зумовлено як соціально-економічними викликами, так і наслідками повномасштабного вторгнення і триваючої російсько-української війни. У таких умовах зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, здатних ефективно реагувати на виклики часу, нові соціальні проблеми, надавати підтримку вразливим верствам населення та впроваджувати інноваційні підходи у сфері соціального захисту. Разом із тим досвід показує, що традиційна теоретична підготовка студентів не завжди забезпечує необхідний рівень практичних компетенцій. Внаслідок цього молоді фахівці, розпочавши професійну діяльність, часто стикаються з труднощами у застосуванні знань на практиці, що знижує ефективність їхньої роботи та уповільнює процес адаптації до реальних умов.

У цьому контексті особливого значення набуває практична підготовка студентів, яка виступає містком між теоретичними знаннями та професійною діяльністю. Вона дозволяє майбутнім фахівцям набувати практичних навичок, формувати й утверджувати професійні цінності та компетентності, необхідні для ефективної роботи у сфері соціального забезпечення. Водночас актуальною залишається проблема оптимізації форм, методів та змісту практичної підготовки з урахуванням сучасних викликів та потреб суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження у сфері практичної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти активно акцентують увагу на необхідності інтеграції теоретичних знань із практичними навичками. Зокрема, науковці, такі як М. Берегова [1], Р. Вайнола [2], Т. Василюк [3], Л. Клос [5], З. Фалинська [12], О. Сідельник та Т. Шевчук [10], у своїх дослідженнях приділяють увагу методологічним аспектам організації практик, формуванню професійних компетенцій студентів та розробці моделей ефективного поєднання навчання та практичної діяльності. Значна увага приділяється умовам, що сприяють розвитку професійних цінностей та навичок, критично важливих для діяльності у сфері соціального забезпечення.

Дослідження проблеми практичної підготовки майбутніх фахівців є надзвичайно важливим у сучасних умовах, оскільки від рівня сформованості професійних компетентностей залежить ефективність соціальної роботи та здатність реагувати на складні виклики суспільства. Зростання соціальних потреб, трансформації системи соціального забезпечення та вплив воєнних та економічних факторів роблять критично необхідною підготовку фахівців, здатних швидко адаптуватися до реальних умов праці.

Мета статті та виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Метою статті є дослідження ролі практичної підготовки

у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців у сфері соціального забезпечення та визначення ефективних підходів до її організації в процесі навчання у закладі вищої освіти (на прикладі досвіду кафедри соціального забезпечення та управління персоналом Львівського національного університету імені Івана Франка).

Формулювання цілей статті. Для досягнення мети статті передбачено вирішити низку основних завдань.

1. Проаналізувати сучасний стан практичної підготовки майбутніх фахівців у сфері соціального забезпечення в закладах вищої освіти.

2. Визначити основні методологічні та організаційні підходи до формування професійних компетентностей студентів.

3. Виявити ключові проблеми та труднощі, що виникають у процесі практичної підготовки, та окреслити напрями їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Практична підготовка майбутніх фахівців у сфері соціального забезпечення є ключовим елементом професійного становлення, оскільки саме на етапі практики студенти отримують можливість застосовувати набуті теоретичні знання у реальних умовах професійної діяльності. У сучасних умовах трансформацій соціальної сфери та зростання складності соціальних потреб стає очевидною необхідність забезпечення високого рівня професійної готовності молодих спеціалістів.

Як відзначають дослідниці О. Сідельник та Т. Шевчук, вища освіта може бути визнана якісною за умов задоволення потреб і вимог особистості як споживача освітніх послуг, замовника-роботодавця, держави та світової освітньої і наукової спільноти. Для споживача освітніх послуг вища освіта буде вважатися якісною тоді, коли вона гарантуватиме йому реалізацію власних здібностей, отримання сучасних знань, умінь і навичок, достатній рівень оплати праці, конкурентоспроможність як фахівця на ринку праці. Замовник-роботодавець вимагає від фахівця високої професійної компетентності, готовності до високопродуктивної діяльності, спрямованої на досягнення підприємством конкурентоспроможності на ринку. Держава прагне через вищу освіту забезпечити формування і розширене відтворення інтелектуального потенціалу нації [10, с. 190].

Необхідність якісної підготовки фахівців із соціальної роботи викликана затребуваністю їхньої роботи з внутрішньо переміщеними особами, військовослужбовцями, жертвами насилля, інших вразливих категорій, і викликала запровадження інтегрованих методів навчання майбут-

ніх фахівців соціальної сфери. Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну особливо актуалізувало важливість вдосконалення практичних компонентів та їх імплементації в освітній процес [11, с. 491].

Варто зазначити, що практична підготовка здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою частиною освітнього процесу, оскільки саме вона формує у студентів необхідні навички та компетентності для подальшої ефективної професійної діяльності. Важливість цього етапу навчання не можна недооцінювати, адже він забезпечує максимально наближене до реальних умов виконання професійних обов'язків середовище та надає студентам практичний досвід, який вони зможуть застосувати у своїй майбутній роботі [4]. Для майбутніх фахівців у сфері соціального забезпечення це означає можливість відпрацювати взаємодію з різними категоріями населення, навчитися ефективно реагувати на соціальні проблеми та розвивати професійні якості, необхідні для роботи у складних умовах сучасного суспільства.

Положенням про організацію освітнього процесу у Львівському національному університеті імені Івана Франка передбачено, що «... практична підготовка студентів в Університеті є обов'язковим компонентом освітньої програми для здобуття відповідного ступеня і має на меті набуття професійних навичок і вмінь. ... Метою практики є оволодіння сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі майбутньої професії, формування професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах» [8, с. 12].

Порядок планування, організацію та контроль за практичною підготовкою студентів визначає Положення про проведення практик студентів Університету, а також навчальні плани та програми практик. Навчальний план підготовки здобувачів освіти бакалаврського рівня включає два види практики: навчальну (у 6-у семестрі) та виробничу (у 8-у семестрі) тривалістю три тижні. На магістерському рівні передбачено також два види практики: виробничу (у 2-у семестрі) тривалістю 3 тижні та виробничу (індивідуальну, переддипломну) тривалістю 2 тижні.

Навчальна практика передбачає формування у майбутніх працівників у сфері соціального забезпечення практичних умінь та навичок роботи за спеціальністю. Базами для проходження практики можуть бути Львівське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Центр соціальних послуг

«Джерело», Львівське обласне відділення Пенсійного фонду України, Львівський міський центр зайнятості, громадські та недержавні організації, благодійні фонди.

У процесі виробничої практики студенти мають можливість поглибити та розширити знання про реальну діяльність фахівця із соціального забезпечення у закладах соціально-психологічної реабілітації, центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, соціально-психологічних службах освітніх закладів, інших установах соціального захисту населення; сформувати навички здійснення соціального обслуговування клієнтів групи ризику, працювати над удосконаленням професійних умінь і навичок.

Виробнича (переддипломна) практика студентів спеціальності «Соціальне забезпечення» є необхідною складовою частиною навчального процесу, спрямованою на закріплення та поглиблення теоретичних знань. Цей етап є важливим для підготовки майбутніх фахівців у своїй спеціальності та набуття досвіду самостійної роботи на високому професійному рівні.

Крім того, всі види практики сприяють розвитку професійних цінностей та соціальної відповідальності. Працюючи у середовищі підвищеної соціальної напруженості, особливо в умовах воєнного стану, студенти усвідомлюють соціальне значення своєї професії, набувають досвіду прийняття рішень у кризових ситуаціях та формують навички командної взаємодії. Практична підготовка також відкриває можливості для освоєння інноваційних методів і технологій у сфері соціального забезпечення. Студенти знайомляться із сучасними підходами до надання соціальних послуг, інформаційними платформами та методиками дистанційної роботи, що дозволяє підвищити ефективність взаємодії з клієнтами та адаптувати професійну діяльність до динамічних і кризових умов сучасного суспільства.

Під час проходження виробничої практики студент може перевірити свої знання, отримати під час навчання; має можливість вивчити реальні ситуації; самостійно приймати рішення, обґрунтовуючи їх доцільність перед керівником практики. Майбутній фахівець навчається субординації, роботи в колективі, отримує навички професійного спілкування» [6].

У сучасному освітньому процесі одним із ключових викликів є брак досвіду, а подекуди відсутність у студентів необхідних практичних навичок. Така ситуація ускладнює застосування теоретичних знань у конкретних професійних ситуаціях, що, своєю чергою, призводить до зниження ефективності навчального процесу. Студенти,

які не мають практичного досвіду, часто відчувають невпевненість у власних діях, що проявляється у страху помилок та пасивності під час виконання завдань. Крім того, відсутність навичок уповільнює опанування професійних інструментів і методик, що збільшує час, необхідний для виконання базових процедур. Відсутність практичних навичок також ускладнює самостійне прийняття рішень, обмежуючи прояв ініціативи та творчого підходу. Нарешті, брак досвіду часто супроводжується зниженням мотивації та підвищеним рівнем стресу, що негативно впливає на загальну успішність студентів. Таким чином, розвиток практичних навичок є критично важливим елементом підготовки висококваліфікованих фахівців.

Цьому прагне посприяти дуальна форма здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання в закладах освіти та в інших суб'єктів освітньої діяльності з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для формування в них актуальних знань практичного характеру, умінь і навичок професійної діяльності та командної роботи на реальних робочих місцях і у виробничому середовищі, підвищення готовності, полегшення та пришвидшення переходу випускників із навчального середовища до трудової сфери, а також підвищення загальної їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. Особливої актуальності застосування дуальної форми здобуття освіти набуває в аспекті вирішення завдань швидкого повоєнного відновлення економіки України, задоволення попиту на висококваліфіковані кадри із затребуваними навичками, а також перспектив інтеграції України в ЄС [7].

Щоправда, варто зазначити, що це абсолютно новий вид практичної підготовки – Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2023 року. ЗВО активно працюють над створенням підрозділів із запровадження дуальної освіти та реалізацією у практичній площині цього Положення.

Проходження практики у висококваліфікованих державних структурах та установах соціального захисту відіграє важливу роль у формуванні професійної компетентності. Воно дозволяє студентам не лише спостерігати за реальними процесами, а й безпосередньо долучатися до діяльності, здобуваючи практичні уміння. Наприклад, під час роботи в таких закладах студенти можуть ознайомитися з механізмами організації соціальних послуг та правового супроводу осіб з інвалідністю, ветеранів та інших вразли-

вих категорій населення. Такий досвід дозволяє засвоїти навички реалізації державних гарантій, роботи з документами та механізмами квотування і компенсацій, а також набуті практичних умінь у сфері юридичного супроводу соціальних програм.

Заклади, що працюють у сфері медичної та психологічної реабілітації, як-от Центр протезування та реабілітації Superhumans center, реабілітаційний центр «Галичина» у Львові, дають студентам можливість спостерігати та брати участь у міждисциплінарній роботі. Студенти можуть ознайомитися з процесами фізичної та психологічної терапії, протезування, адаптивного спорту, арт-терапії та соціальної інтеграції, що сприяє розвитку практичних навичок комплексного підходу до підтримки та відновлення пацієнтів.

Відвідування технічно забезпечених виробництв реабілітаційного обладнання та ортопедичних засобів, наприклад, підприємства «Орто-Крок», що надає послуги ортопедії та протезування у Львові, дозволяє студентам зрозуміти організаційні та виробничі процеси, принципи індивідуалізації послуг, планування робочих операцій та поєднання технічних і естетичних рішень. Це сприяє розвитку критичного мислення, умінь адаптуватися до різних потреб клієнтів та організовувати робочий процес.

Соціально-психологічні центри підтримки жителів громади – Центри життєстійкості – дають студентам можливість навчитися підтримувати клієнтів та колег, застосовувати сучасні методи психологічної реабілітації, проводити тренінги із самодопомоги та арт-терапії. Студенти також набувають навичок командної роботи, ефективної комунікації та управління часом, що є важливим для формування професійної компетентності у сфері соціальної допомоги.

У силу прикладного характеру соціальної роботи опанування цього фаху можливе тільки через набуття практичних навичок і компетентностей [3]. Таким чином, проходження практики у закладах різного профілю забезпечує комплексне формування професійних компетентностей у студентів. Воно дає змогу не лише застосувати теоретичні знання, але й виробити практичні навички прийняття рішень у реальних умовах, оцінки потреб клієнтів та планування соціальних програм. Практичне знайомство з діяльністю закладів, що надають соціальні та реабілітаційні послуги, дозволяє студентам відпрацьовувати алгоритми взаємодії з різними категоріями населення, застосовувати інноваційні методики, а також оцінювати ефективність комплексних заходів. Разом із тим проходження навчальної

практики, для прикладу, сприяє залученню здобувачів освіти до написання й реалізації соціальних проєктів, які вони презентують під час захисту практики, звітуючи перед комісією із захисту практики, що формується із викладачів кафедри –керівників практики від університету та керівників практики в установах – базах проходження практики.

Окремим аспектом реалізації отриманих практичних знань та досвіду є реалізація здобувачами освіти науково-дослідного складника освітнього процесу через виконання науково-дослідних робіт, підготовку наукових публікацій та їх участь у студентських наукових і науково-практичних конференціях, виконаних на матеріалах проходження практики.

Окремо варто підкреслити, що практика сприяє формуванню професійних цінностей, соціальної відповідальності та емпатії. Студенти мають можливість усвідомити соціальне значення своєї майбутньої діяльності, навчитися надавати підтримку людям, які перебувають у складних життєвих обставинах, та зрозуміти важливість гуманного і етичного підходу у взаємодії з клієнтами.

Таким чином, практика (як навчальна, так і виробнича) виступає не лише як складник навчального процесу, а й як фундамент для професійного становлення майбутніх фахівців. Вона забезпечує інтеграцію теоретичних знань та практичних умінь, сприяє розвитку компетентностей, необхідних для ефективної роботи у сфері соціального забезпечення, і формує готовність до відповідальної та адаптивної професійної діяльності в умовах сучасного суспільства.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок. Отже, важливою і особливо актуальною у сучасних умовах є підготовка фахівця нового типу, який володіє професійною гнучкістю і мобільністю, здатністю вдосконалювати професійну кваліфікацію, умінням швидко актуалізувати і поновлювати знання. Таким чином, практична підготовка майбутніх спеціалістів у сфері соціального забезпечення виступає ключовим чинником формування фахівця, здатного ефективно реагувати на соціальні трансформації та виклики сучасного суспільства. Воно дозволяє студентам усвідомити міждисциплінарний характер соціальної роботи, важливість гуманістичних принципів та соціальної відповідальності, а також інтегрувати теоретичні знання з практичними уміньми у реальних умовах. Таким чином, практично орієнтоване навчання поряд із різноманітною практикою, що

його супроводжує, формує не лише компетентного спеціаліста, а й активного громадянина, здатного впроваджувати інноваційні підходи, адаптуватися до змін та сприяти розвитку соціальної системи на рівні громади та держави.

Список літератури:

1. Берегова М. І. Підготовка майбутнього корекційного педагога до роботи в інклюзивному середовищі: формування професійних компетенцій. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 3 (2). С. 14–18.

2. Вайнола Р. Х. Змістові аспекти професійної підготовки майбутнього соціального педагога у вищому навчальному закладі. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова* : збірник наукових праць. Серія : II «Соціальна робота. Соціальна педагогіка». 2010. Вип. 11 (2010). С. 60–68.

3. Василюк Т. Формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів в умовах євроінтеграції освіти. *Концептуально-технологічна модель підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери* : монографія / авт. кол. Т. Василюк, І. Лисоконь, І. Размолодчикова, І. Шимко ; упоряд. І. Лисоконь. Кривий Ріг : КДПУ, 2022. С. 51–90.

4. *Збірник програм практичної підготовки для здобувачів вищої освіти кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи* : методичний посібник / авт. кол. І. Размолодчикова, Т. Василюк, І. Лисоконь ; упор. І. Лисоконь. Кривий Ріг : КДПУ, 2025. 69 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/>.

5. Клос Л. Є. Практична складова професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до здоров'язбережувальної діяльності. *Вісник ЛДУ БЖД*. 2013. № 8. С. 222–232. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/Visnuk/article/view/643/639>.

6. Онищенко Н. Основні шляхи модернізації практичної підготовки студентів у закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 74, т. 3. DOI: 10.32840/1992-5786.2021.74-3.10.

7. *Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти*. URL: <https://mon.gov.ua/news/polozhennya-pro-dualnu-formu-zdobuttya-fakhovoi-peredvishchoi-ta-vishchoi-osviti-zareestrovano-v-ministerstvi-yustitsii-ukraini>.

8. *Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному університеті імені Івана Франка*. Нова редакція. 2024 р. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/Polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu_Nova-redaktsiia_2024.pdf.

9. Семигіна Т. Організація практики студентів спеціальності «Соціальна робота»: досвід України. *Pedagogical concept and its features, social work*

and linguology: Collective Scientific Monograph. 2020. DOI: 10.36074/pcaifswal.ed-1.03. URL: <https://www.academia.edu/42833715>.

10. Сідельник О. П., Шевчук Т. В. Практична підготовка студентів вищих навчальних закладів як невід'ємна детермінанта формування їхніх професійних компетенцій. *Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна*. 2017. Вип. 27(2). С. 189–193. DOI: 10.15421/40270241. URL: <https://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/issue/view/176>.

11. Солнишкіна А. Методи та напрямки практичної підготовки соціальних працівників (на прикладі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара). *Social Work and Education*. 2022. Vol. 9, № 4. Р. 487–499. URL: <https://journals.urau.ua/swe/article/download/271632/267280>.

12. Фалинська З. З. Волонтерська практика в системі професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота* / гол. ред. І. В. Козубовська. Ужгород : Говерла, 2013. Вип. 29. С. 230–232. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/432>.

References:

1. Berehova, M. I. (2018). Pidhotovka maibutnoho korektsiinoho pedahoha do roboty v inkliuzyvnomu sere dov yshchi: formuvannia profesiinykh kompetentsii [Preparing a future correctional teacher for work in an inclusive environment: formation of professional competencies]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Pedagogichni nauky*, (3)2, 14–18 [in Ukrainian].

2. Vainola, R. Kh. (2010). Zmistovi aspekty profesiinoi pidhotovky maibutnoho sotsialnoho pedahoha u vyshchomu navchalnomu zakladi [Formation of professional competence of future social educators in the context of European integration of education]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Dragomanova: zbirnyk naukovykh prats. Seriya: II "Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika"*, 11, 60–68 [in Ukrainian].

3. Vasyliuk, T. (2022). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnykh sotsialnykh pedahohiv v umovakh yevrointehratsii osvity. Kontseptualno-tekhnologichna model pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv sotsialno-pedahohichnoi sfery: monohrafiia [Content aspects of professional training of a future social educator in a higher educational institution]. U I. Lysokon (Uporiad.). S. 51–90. KDPU [in Ukrainian].

4. Zbirnyk prohram praktychnoi pidhotovky dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity kafedry sotsialnoi pedahohiky i sotsialnoi roboty: metodychniy posibnyk. (2025) [Collection of practical training programs for higher education students of the Department of Social Pedagogy and Social Work: Manual].

(I. Razmolodchykova, T. Vasyliuk, I. Lysokon; I. Lysokon, Uporiad.). KDPU. Retrieved from: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/> [in Ukrainian].

5. Klos, L. Ye. (2013). Praktychna skladova profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do zdorov'iazbezhuvalnoi diialnosti [The practical component of professional training of future social workers for health-preserving activities]. *Visnyk LDU BZhD*, 8, 222–232. Retrieved from: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/Visnyk/article/view/643/639> [in Ukrainian].

6. Onyshchenko, N. (2021). Osnovni shliakhy modernizatsii praktychnoi pidhotovky studentiv u zakladakh vyshchoi osvity [Main ways to modernize practical training of students in higher education institutions]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 74(3). DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-3.10> [in Ukrainian].

7. Polozhennia pro dualnu formu zdobuttia fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity. (b.d.). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Regulations on the dual form of obtaining professional pre-higher and higher education. Ministry of Education and Science of Ukraine]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/news/polozhennya-pro-dualnu-formu-zdobuttya-fakhovoi-peredvishchoi-ta-vyshchoi-osviti-zareestrovano-v-ministerstvi-yustitsii-ukraini/> [in Ukrainian].

8. Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu u Lvivskomu natsionalnomu universyteti imeni Ivana Franka. (2024) [Regulations on the organization of the educational process at the Ivan Franko National University of Lviv. New edition. 2024]. Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. Retrieved from: <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/>

Polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu_Nova-redaktsiia_2024.pdf [in Ukrainian].

9. Semyhina, T. (2020). Orhanizatsiia praktyky studentiv spetsialnosti "Sotsialna robota": dosvid Ukrainy [Organization of internships for students majoring in "Social Work": Ukrainian experience]. Pedagogical concept and its features, social work and linguology: Collective Scientific Monograph. DOI: <https://doi.org/10.36074/pcaifswal.ed-1.03> [in Ukrainian].

10. Sidelnyk, O. P., & Shevchuk, T. V. (2017). Praktychna pidhotovka studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv yak nevidiemna determinanta formuvannia yikhnikh profesiynykh kompetentsii [Practical training of students of higher educational institutions as an integral determinant of the formation of their professional competencies]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy. Seriya ekonomichna*, 27(2), 189–193. DOI: <https://doi.org/10.15421/40270241> [in Ukrainian].

11. Solnyshkina, A. (2022). Metody ta napriamky praktychnoi pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv (na prykladi Dniprovskoho natsionalnoho universytetu imeni Olesia Honchara) [Methods and directions of practical training of social workers (on the example of Oles Honchar Dnipro National University)]. *Social Work and Education*, 9(4), 487–499. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.4.4> [in Ukrainian].

12. Falynska, Z. Z. (2013). Volonterska praktyka v systemi profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Volunteer practice in the system of professional training of future social sphere specialists]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: Seriya: Pedahohika. Sotsialna robota / U I. V. Kozubovska (Hol. red.) (Vyp. 29, S. 230–232). Hoverla*. Retrieved from: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/432> [in Ukrainian].

З. М. Комаринська, О. В. Козак

Оглядова стаття

Стаття надійшла до редакції 25.09.2025

Стаття прийнята 12.10.2025

Статтю опубліковано 26.12.2025